

Baština u zbornicima Ča - more - judi

Željka Alajbeg

Gradska knjižnica Marka Marulića (Odjel Grohote)

opcina.solta@st.t-com.hr

Sažetak

Zbornici Ča - more - judi publikacije su šoltanske pjesničke manifestacije Ča - more - judi koja djeluje od 1999. godine. Organizirana je i realizirana u suradnji OŠ Grohote i Knjižnice Grohote, a ostvaruje se u okviru Festivala hrvatske drame i autorskog kazališta Marulićevi dani. Glavni cilj manifestacije je očuvanje jezične autohtonosti i poticanje izričajno raznolikog stvaralaštva među učenicima osnovnih škola na području Splitsko-dalmatinske županije. Zbornici objedinjuju sve radove pristigle na natječaj, pa kao takvi pružaju neposredni uvid u jezičnu komparativnost i neosporno dijalektalno bogatstvo Županije. Vizualni doživljaj zbornika potkrijepljen je radovima učenika OŠ Grohote, dok je dramskim zapisima ovjekovječen scenski nastup. U zbornicima tako pronalazimo ekspresiju baštine u više segmenata izričajne originalnosti.

Od 2010. godine u istoj organizaciji i sa istim ciljevima ulazi se u novu formu njegovanja zavičajnosti – formu pričanja priče. Projektom Pričan ti priču, koji se realizira kao dječji program u okviru Festivala pričanja priča Pričigin, baština se oživljava scensko-izričajnim momentom. Oživljavaju se događaji, prepričavaju anegdote, osmišljavaju priče, a sve one imaju zajedničko socijalno-kulturološko ishodište – jedinstvenost jezika, podneblja i mentaliteta koje je, uz sve odlike dobrog tekstualnog sadržaja, predstavljeno i sačuvano u zbornicima.

Zbornici, kao istinske riznice zavičajnosti, publikacije čiji su autori djeca, javno su dostupni i distribuiraju se putem škola i mentora suradnika, te posudbom u knjižnicama. Knjižnica Grohote je promotor zbornika i manifestacije na kulturnim događanjima, te na predstavljanjima Zavičajne zbirke. Naklada od 400 primjeraka raspačava se prigodom značajnijih kulturnih događanja, putem izravnog kontakta i na zahtjev u knjižnicama (školskoj i općinskoj).

Ključne riječi: Šolta, Marko Marulić, Marulićevi dani, Ča - more - judi, OŠ Grohote, Knjižnica Grohote, Pričigin, dijalekt, čakavica, baština Splitsko-dalmatinske županije

Uvod

Zbornici Ča-more-judi predstavljaju baštinske zapise jedinstvene jezične, kulturološke i tradicijske raznolikosti Splitsko-dalmatinske županije. Sljednici su šoltanske pjesničke smotre čiji je začetak vezan uz uvalu Nečujam.

Iz ove šoltanske uvale početkom 16. st. upućen je odgovor, glasovita poslanica Frani Božićeviću. Autor poslanice bio je otac hrvatske književnosti Marko Marulić koji se kao (gotovo) šezdesetogodišnjak povukao u usamljenički život. Marulić je u Nečujmu boravio vjerojatno u razdoblju 1509.-1511. godine u kući svog omiljenog, izrazito poštovanog kuma Dujma Balistrilića. Istome posvećuje glasoviti spjev Juditu koja je dovršena 1501. godine, na 22. dan mjeseca travnja.

U spomen na ovaj dan, povodom 490. godišnjice objavljivanja, 1991. godine utemeljena je manifestacija Marulićevi dani. Manifestaciju čine Festival drame i autorskog kazališta, te niz znanstvenih, književnih i nakladničkih programa. Od 1999. godine u program Marulićevih dana ulazi hvalevrijedan projekt pod nazivom Ča - more - judi.

Ča - more - judi pjesnička je manifestacija kojom se potiče njegovanje čakavice među učenicima osnovnih škola na području Splitsko-dalmatinske županije. Manifestaciju organizira i realizira OŠ Grohote u suradnji s Knjižnicom Grohote. Susret mladih pjesnika i predstavljanje 10 najuspješnijih pjesama održava se na Šolti i tradicionalno započinje polaganjem vijenca na kuću u kojoj je boravio Marko Marulić. Glavni cilj manifestacije je očuvanje jezične autohtonosti i poticanje izričajno raznolikog stvaralaštva. Najvrjedniji segment manifestacije čine zbornici.

Baština u poetskim i likovnim ekspresijama, te dramsko-scenskim zapisima

Zbornici objedinjuju sve radove pristigle na natječaj pjesničke smotre. Uz jezičnu autentičnost zaogrnutu virtuoznim stilskim formama, duboko ukorijenjena običajnost predaka nadahnuće je ove duhovne baštine. Tako teme i motivi koji sažimaju stoljetnu povijest zavičaja, reflektiranu u kulturološkim, običajnim i svakidašnjim segmentima, čine dodatni prilog očuvanju, što više razvoju zavičajnog identiteta. Poeziju pronalazimo u najrazličitijim stilskim figurama i formama, pa se stihovi nižu čak i u proznoj ili haiku formi. Dijalektalno bogatstvo zavičaja okupljeno u zbornicima materijal je koji pruža uvid u jezičnu jedinstvenost, ali i komparativnost u odnosu na stupanj očuvanosti, stupanj razvoja te neizbježnog socio-kulturalnog utjecaja. Teme i motivi koji se pjesmama oslikavaju trajni su zapis materijalne i duhovne baštine, prikazane iz perspektive nasljeđivanja, ali i iz perspektive realnog sagledavanja njene uloge i samog stanja u sadašnjosti. Poetično skiciranje sadašnjosti prilog je baštinjenu za budućnost.

Vizualni doživljaj zbornika potkrijepljen je radovima učenika OŠ Grohote. Ilustracije donose likovni doživljaj zavičajnih motiva u različitim, većinom kombiniranim tehnikama. U zbornicima tako pronalazimo ekspresiju baštine u još jednom segmentu izričajne originalnosti.

U programu susreta učenici škole domaćina i škole pobjednika predstavljaju se igrokazima. Dramsko-scenski zapisi objavljeni u zbornicima donose etnološke momente i kao takvi dodatna su forma njegovanja zavičajnosti.

Od 2010. godine u istoj organizaciji i sa istim ciljevima ulazi se u sasvim novu formu njegovanja zavičajnosti – formu pričanja priče. Projektom *Pričan ti priču*, koji se realizira

kao dječji program u okviru Festivala pričanja priča *Pričigin*, baština se oživljava scensko-izričajnim momentom. Ova forma njegovanja baštine donosi izravnu, autentičnu percepciju zavičajnosti koja nigdje nije tako „živa“ kao na sceni. Oživljavaju se događaji, prepričavaju anegdote, osmišljavaju priče, a sve one imaju zajedničko socijalno-kulturološko ishodište – jedinstvenost jezika, podneblja i mentaliteta koje je, uz sve odlike dobrog tekstualnog sadržaja, predstavljeno i sačuvano u zbornicima.

Odnos distribucije i potencijalnih čuvara baštine

Zbornici Ča - more - judi istinske su riznice zavičajnosti čiji su autori djeca. Naklada od 400 primjeraka distribuira se na više načina, a sama distribucija način je animiranja i angažiranja potencijalnih čuvara baštine. Prilikom samog susreta zbornici se poklanjaju učenicima autorima pjesama i njihovim mentorima, te školama na području županije. Mentori kao istinski njegovatelji baštine posredni su animator svojih učenika, ali i nadolazećih generacija, kao i profesionalo bliskih suradnika. Škole, pak, imaju još širi doseg. Zbornici su dani na uvid svim prosvjetnim radnicima koji se u odgojno-obrazovnom procesu dotiču teme zavičajnosti, ali i svim stručnim suradnicima različitih profila (pedagozi, psiholozi...)

Distribucija – promotivna i na zahtjev

Zbornici se distribuiraju putem školske knjižnice, izravno i na zahtjev. Mogu se nabaviti u Knjižnici Grohote koja je promotor zbornika i manifestacije na kulturnim događanjima, posebno u vrijeme Šoltanskog kulturnog ljeta, te na predstavljanjima Zavičajne zbirke.

Analiza dostupnosti

Dostupnost Zbornika mnogo je veća. Zahvaljujući ulozi i sustavu knjižnica koncentrično se širi – po geografskom doseg, strukturi i aktivnostima korisnika. Od školske knjižnice preko narodne, županijske, sveučilišne i konačno nacionalne knjižnice Zbornici postaju trajno očuvani zapis baštine i materijal za buduća interdisciplinarna istraživanja.

Segmenti utjecaja na percepciju i razvoj njegovanja zavičajnosti

Središnja okosnica permanentnog njegovanja i očuvanja zavičajnosti su djeca. Percepcija, oblici i razvoj njegovanja zavičajnosti refleksija su utjecaja niza interakcijskih segmenata. Izravan utjecaj imaju prvenstveno mentori koji svakodnevnim radom prepoznaju potencijale i mogućnosti djetetova razvoja. Značajnu ulogu ima škola kao ukupni odgojno-obrazovni sustav koji usmjerava i potiče. Sagleđavajući iz perspektive uvjeta za razvoj, uočljiv je čitav niz vanjskih segmenata koji posredno i neposredno utječu na sve navedene dionike baštinjenja (postojanje i organizirano interakcijsko djelovanje institucija i udruga, društvene i ekonomske prilike...). U ovom najširem segmentu, značajnu ulogu

imaju upravo knjižnice kao čuvari sadržaja i promicatelji znanja.

Zaključak

Baština u knjigama ostavlja trajni trag, ili barem...

... Ako li daj dotol dokle zemlja ova

bude na karte sfolj slovinjska čtit slova... (Marulić, 1996)

... dok zemlja ova

s karte bude štiti ta slovinska slova.... (Marulić, Kolumbić 2001)

Odraz baštine odgovornost je sadašnjosti. Baštinici smo svi...

Literatura

1. Ča more judi : zbornik čakavske poezije učenika osnovnih škola Splitsko-dalmatinske županije : ... pjesnički susret / [uredništvo Dragana Đurić, Željka Alajbeg]. Grohote : Osnovna škola "Grohote", [Sv.]1(1999)-14 (2012)].
2. Marulić, M. Judita. Zagreb: Školska knjiga, 1996.
3. Marulić, M. Judita: [suvremeni prepjev]. Zagreb: Golden marketing, 2001.
4. Marulić, M. Latinski stihovi. Split: Književni krug, 2005.

